

Battal-Nâme'nin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*

Examination of Battal-Nâme in Terms of Value Education

Mehmet Dursun ERDEM[†], Betül DAĞ[‡]

Özet

Battal-Nâme, VIII. yüzyılda Emevî-Bizans savaşlarında meşhur olmuş Battal Gazi isimli bir kahramanın din için yaptığı savaşları konu edinen destan veya destanî halk hikâyesidir (Demir ve Erdem, 2006, s.5). Çalışmada Battal-Nâme "Değerler Eğitimi" açısından incelenmiştir. İnsanlığın ortak değerleri olarak kabul gören evrensel değerler olduğu gibi sahip olduğumuz milli değerler de bulunmaktadır. Milli değerlerimizin evrensel değerleri de kapsadığı düşünülmektedir. Buradan hareketle değer aktarımı yapılırken milli hazinemizin değerlendirilmesi, yerli kahramanlarımızın işe koşulması gerekmektedir. Bu kahramanlardan biri "Battal Gazi" olabilir mi?" sorusu araştırmamızın çıkış noktasını oluşturmuştur. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi modeli kullanılmıştır. Çalışma neticesinde Battal-Nâme'de değerler eğitime ve değer aktarımına uygun olan ve olmayan bölümlerin olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple Battal-Nâme'nin değerler eğitiminde kullanılırken incelenmesi ve sakıncalı görülen bölümlerin çıkarılmak suretiyle Değerler Eğitiminde kullanılmasının uygun olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Değerler eğitimi, battal-nâme, değer aktarımı

Abstract

Battal-Name is a saga or an epic folk story about the wars for religion fought by a hero named Battal Gazi who became famous in Umayyad – Byzantium Wars in VIII. century (Demir & Erdem, 2006, p.25). In this study, Battal-Name was analyzed in terms of "Values Education". There are universal values accepted as the common values of the humanity. Besides that we also have our own national values. It is considered that our national values involve the universal values, too. From this point of view, as we transfer the values, it is essential that we make use of our national treasures and heroes. The starting point of this study is the question of "Could one of these heroes be Battal Gazi?" Document Review Model, qualitative research method, was used in this study. In the result of the study, it is found that there are both appropriate and inappropriate parts for values education and transfer in Battal-Name. Thus, it is considered that Battal-Name is suitable for being evaluated and used in Values Education providing that inconvenient parts are excluded.

Keywords: Values education, Battal-Nâme, value transfer

*Çalışma 20-23 Nisan 2017 tarihleri arasında Roma Tre Üniversitesi ve Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi iş birliğiyle Roma'da (İtalya) düzenlenen 3. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu'nda sunulan sözlü bildirinin geliştirilmiş şeklidir. Çalışma devam etmekte olan yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

[†] Prof.Dr., Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, mdursunerdem@gmail.com

[‡] Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, betulhotamisli@hotmail.com

Giriş

Eğitim; insan hayatının tamamına yayılmış, insan davranışlarını hedeflenen doğrultuda değiştirme sürecidir. TDK Türkçe Sözlükte eğitim “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye (TDK, 2011, s.761).” olarak açıklanmaktadır. Eğitim, insana bebekliğinden itibaren içinde yaşadığı toplumda zekâ, beden ve ruhça davranış değişimi kazandırmadır (Özbay, 2014, s.12). Yapılan tanımlara bakıldığında ortak noktanın bireyin davranışlarını istendik yönde değiştirmek olduğu görülmektedir.

Eğitime zaman kısıtlaması getirilemediği gibi konu kısıtlaması getirilmenin de güç olduğu düşünülmektedir. Çünkü insan beşikten mezara kadar, yaşamının her anında, herhangi bir mekânda farkında olarak ya da olmayarak bir şeyler öğrenmektedir. Bu da eğitimin konu bakımından çeşitlilik gösterebildiğine işaret etmektedir. “Değerler Eğitimi” de bu geniş yelpazenin yalnızca bir bölümüdür.

Peki, “Değer” nedir ve “Değerler Eğitimi”ne neden ihtiyaç duyulur? Burada farklı değer tanımlarının verilmesinin uygun olduğu düşünülmektedir. “Değer” sözcüğü karşılığını TDK'nin Türkçe Sözlük'ünde “1. Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet. 2. Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, bedel, kıymet, paha, valör. 3. Üstün nitelik, meziyet, kıymet. 4. Üstün, yararlı nitelikleri olan kimse. 5. Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey. 6. Bir değişkenin veya bilinmeyenin sayı ile anlatımı. 7. Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü.” şeklinde bulmaktadır. Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlakî ilke ya da inançlardır (MEB, 2005). Arslan ve Yaşar'a göre “Değer” sözcüğü en genel anlamda, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü; bir şeyin sahip olduğu kıymet, yüksek ve yararlı nitelik olarak tanımlanabilir (Arslan ve Yaşar, 2014, s.7). Değer, bireylerin herhangi bir kişi, varlık, olay, durum vb. karşısında ortaya koyduğu duyarlılıklardır (Yaman, 2014, s.17). Değer, insanı insan yapan özelliklere sahip olan ve insanı diğer canlılardan ayıran temel özellikleri içinde barındıran ve insanların davranışlarına yön veren inançlar bütünüdür (Dilmaç ve Ulusoy, 2015, s.16). Yapılan tanımlara bakıldığında değer, sahip olunan kıymet, zenginlik şeklinde özetlenebilir. Hayat boyu devam eden değer kazanma/kazandırma süreçlerine de “Değerler Eğitimi” denilmektedir (Yaman, 2014, s.8). Değerlere dönüş, değerlere sahip çıkma, değerleri yaşatma gibi söylemlerle değerlere vurgu her geçen gün artmaktadır. Siyasetçiler değerler üzerinden politika geliştirmekte, eğitimciler değerlerin eğitimi alanında çalışmalar yapmakta, iş adamları değer merkezli örgütler etrafında bir araya gelmekte, akademisyenler sosyal bilimlerde değer konulu çalışmalara ağırlık vermekte, tıp uzmanları etik kurallarını ve değerleri çalışmalarında kıstas almaktadır (Arslan ve Yaşar, 2014, s.8). Bu eğilimin sebebi/sebepleri ne/neler

olabilir? Toplumun içine düştüğü kargaşa, huzursuzluk, uyuşturucu madde bağımlılığı, tahammülsüzlük, yozlaşmış sevgi anlayışı, yanlış yollarda doldurulmaya çalışılan manevi boşluk, boş vermişlik gibi devamı sıralanabilecek durumların altındaki temel dinamitin gelişen teknoloji ve küreselleşen dünyaya ayak uydurma çabası içindeki toplumun değer dejenerasyonu olduğu düşünülmektedir. Yine bu noktada Arslan ve Yaşar'ın şu tespitinin yerinde olduğu görülmektedir: "Günümüzde değerlere bu denli vurgu yapılması aslında değere verilen değer artması değil, değere duyulan ihtiyacın artması olarak yorumlanabilir (Arslan ve Yaşar, 2014, s.10)." Bu ve bunun gibi durumlar "Değerler Eğitimi"ni elzem hale getirmiştir.

Her toplumun kendine özgü değerleri olduğu gibi, evrensel anlamda kabul gören değerler de bulunmaktadır. Haiz olunan değerlerin aktarımında bizim üzerinde duracağımız kısım edebi eserler yoluyla aktarım olacaktır. Edebiyat eserleri, ruh, fikir, davranış, zevk ve değer eğitimi veren bir araçtır (Özbay, 2013, s.129). Eserler seçilirken de kültürümüze, yaşayışımıza yabancı olmayan eserlerin daha başarılı olacağına inanılmaktadır. Çünkü değerler, bağlı buldukları kültür gibi millidir. Her milletin sahip olduğu değerler sistemi, dünyayı algılayış biçimine göre farklılık gösterir. Türk milletine ait değer ve normlar, Türk'ün anlayışını, inançlarını kısaca hayata bakış açısını yansıtır (Özbay, 2013, s.131).

Değerlerin aktarımı okullarda da çeşitli şekillerde yapılabilir. Örnek olarak, Türkçe eğitiminde değerlerin öğretimi için metinlerden yararlanılmalıdır. Değerlerin öğretimi, derste işlenen metinlerle de sınırlı tutulmamalıdır. Değer öğretiminin sürekli olması için Türkçe eğitiminde okuma kitapları kullanılmalıdır. Okuma kitapları ile çocuğun değer yargısı, değerler dünyası oluşturulup sağlanmalıdır (Moğul, 2012, s.5). Metinler içerisinde toplumun duyuş, düşünüş ve estetik zevkini yansıtan edebi metinlerin ayrı bir yeri vardır. Türkçe derslerinde Türk edebiyatının da seçkin eserlerinden örnek metinlere yer verilmelidir. Bu metinler Türk'ün hayata bakışını öğrenciye sezdirmesi bakımından önemlidir (Özbay, 2013, s.131). Metinlerin seçiminde milletçe sahip olduğumuz değerleri en iyi şekilde yansıtabilecek metinler araştırılmalı, öğrenci düzeyine göre düzenlenmeli ve eğitim-öğretim sürecinin hizmetine sunulmalıdır. Bu parçalar seçilirken de yüzyıllardır dilden dile, gönülden gönüle ulaşan destanlarımız özellikle değerlendirilmelidir.

2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı değerlerin eğitime sıkça vurgu yapmaktadır; fakat adı geçen programda "Değerler" bağımsız bir bölüm olarak yer almamaktadır. 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda "Değerler" ayrı bir başlık olarak yer almaktadır ancak; diğer derslerin öğretim programlarının (Sosyal Bilgiler ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) kapsadığı değerlerin nicelik ve nitelik bakımından daha tatmin edici olduğu düşünülmektedir. Bundan hareketle 2010 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda verilen değerlerin kapsamının yeterli ve geçerli olduğu düşünülerek aşağıda verilen tablodaki değerler temel alınmış ve tarama/fişleme işlemleri bu tabloya bağlı kalınarak gerçekleştirilmiştir. Söz konusu değerler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: 2010 İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu'nda Öğrenciler Tarafından İçselleştirmesi Beklenen Değerler

Değerler	
1. Adalet	32. İyi niyet
2. Aile kurumuna ve birliğine önem verme	33. Kadirşinaslık
3. Demokrasi bilinci	34. Kanaat
4. Dürüstlük	35. Kardeşlik
5. Alçak gönüllülük	36. Merhamet
6. Bağımsızlık	37. Millet sevgisi
7. Bağışlama	38. Millî birlik şuuru
8. Barış	39. Misafirperverlik
9. Türk Bayrağına ve İstiklâl Marşı'na saygı	40. Mürüvvet
10. Bilimsellik	41. Namuslu olmak
11. Cesaret	42. Nezaket
12. Cömertlik	43. Ölçülülük
13. Çalışkanlık	44. Paylaşımçı olmak
14. Dayanışma	45. Sabır
15. Doğa sevgisi	46. Sadelik
16. Doğal çevreye duyarlılık	47. Sağlıklı olmaya önem verme
17. Doğruluk	48. Samimiyet
18. Dostluk	49. Saygı
19. Duyarlılık	50. Sevgi
20. Emaneti korumak	51. Sorumluluk
21. Estetik	52. Sözünde durmak
22. Fedakârlık	53. Şehitlik
23. Gazilik	54. Şükür
24. Görgülü olmak	55. Tarihsel mirasa duyarlılık
25. Güvenirlik	56. Temizlik
26. Hakseverlik	57. Tutumluluk
27. Hakikat sevgisi	58. Türk büyüklerine saygı
28. Hayâ	59. Vatanseverlik
29. Hoşgörü	60. Vefa
30. İbadet yerlerine saygı	61. Yardımseverlik
31. İffet	

Türkçe dersi, Sosyal Bilgiler ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinden tamamen ayrı bir alana hizmet etmemektedir. Her üç ders de kültür dersidir. Dolayısıyla değerlerin aktarımı ve eğitimi sadece Sosyal Bilgiler ve Din Kültürü Ahlak Bilgisi dersinin değil, Türkçe dersinin de amaçları arasında yerini bulmalıdır.

Battal-Nâme

Zengin İslam tarihinin edebiyatımıza yansıyan kahramanlık hikâyelerinden biri de hiç kuşkusuz Battal Gazi Destanı'dır. Battal-Nâme, 8. yüzyılda kahramanlığı ve veli

kimliği ile anılan Battal Gazi takma isimli bir Müslüman emirin savaşlarını konu edinen destandır. Seyyid Battal Hikâyesi, idealist bir İslam kahramanının fevkalade vakıalarla dolu macerasıdır. Battal Gazi, İslam uğrunda yalnız Rumlar ve diğer kâfirlerle değil, sihirbazlarla, devlerle, cadılarla da çarpışır. Savaşlarda eline geçen bütün serveti, Battal, İslam uğrunda dövüşen gazilere dağıtır. Hikâye, bu İslam kahramanını çok bilgili, çok dindar bir veli çehresiyle tanıtır (Banarlı, 2001, s.302). Hemen hemen bütün kaynaklar, “Battal” kelimesinin onun asıl adı değil kahramanlığını belirten lakabı olduğunu ve asıl adının Abdullah olduğunu bildirirler (Türkiye Diyanet Vakfı, 1992). Kendisi Türk olmamakla birlikte İslamiyet uğruna yaptığı gazalar Türkler tarafından sevilip benimsenmesine vesile olmuştur.

Türk destanı Battal Gazi'nin muhtevasında Hıristiyan ordularına karşı, Türk ve Araplar, İslam birliği içinde çetin mücadelelere girmişler; ama Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması yolunda canlarını tehlikeye koyan kişiler Türk emirleri olmuştur. Bu “Alp-Gaziler”, İslamiyet'in yayılması için “şehadet”i yegâne gaye bilip maddi menfaatleri hakir gören “mefkûre”nin temsilcileridir. Bu kahramanların gösterdikleri harikuladeliçler sayesinde İslam dini kendisini Hıristiyan dininin hücumlarından koruyarak Anadolu'da yaşayan kalıcı bir din durumuna gelmiştir (Köksal, 2014, s.5).

Eserin kim tarafından ve ne zaman yazıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Demir ve Erdem'e göre *Battal-Nâme*, muhtemelen XI-XIII. yüzyıllar arasında teşekkül etmiş, XIII. yüzyılda kaleme alınmıştır (Demir & Erdem, 2006, s.25). Sırasıyla Danişmend-Nâme ve Saltık-Nâme, *Battal-Nâme*'nin devamı niteliğindedir. *Battal-Nâme*, Anadolu'da oluşmuş destan zincirinin ilk halkasıdır. Konu bakımından Türklerle ilgili olmamasına rağmen, Türk muhayyilesiyle şekillendiği için millî bir destan kimliği kazanmıştır. Türkler tarafından çok sevilmesinin sebebi, Battal Gazi'nin İslamiyet'in yayılması uğruna kahramanlık göstermesi ve kahramanlığın mekânının Anadolu olmasından kaynaklanıyor görünmektedir (Demir & Erdem, 2006, s. 21).

İnsanlar tarafından bu derece sevilen ve saygı duyulan bir şahsiyetin değerler eğitiminde rol model olarak kullanılmasının yerinde olduğu düşünülmektedir.

Problem

Çalışmada, Prof. Dr. Necati Demir ve Prof. Dr. Mehmet Dursun Erdem tarafından hazırlanan *Battal-Nâme* esas alınarak eserin değerler eğitiminde kullanılmasının uygun olup olmadığı incelenmiştir.

Problem ve alt problemler

Battal-Nâme isimli metin değerler eğitimine hizmet edebilecek nitelikte midir?

Yukarıda verilen problem cümlesi ile ilgili olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Battal-Nâme'nin edebiyatımızdaki yeri ve önemi nedir?

2. Battal-Nâme'de hangi değerlere hangi ifadelerle yer verilmiştir?
3. Battal -Nâme ağırlıklı olarak hangi değerleri işlemektedir?
4. Battal -Nâme'nin değerler eğitimi kapsamında kullanılması uygun mudur?

Yöntem

Çalışmanın amacı Battal-Nâme'nin değerler eğitimine uygunluğunun belirlenmesidir. Araştırmada kullanılan model tarama modelidir. Tarama araştırmalarının amacı genellikle araştırma konusu ile ilgili var olan durumun fotoğrafını çekerek bir betimleme yapmaktır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2014, s.177). Modelin amacına da uygun olarak çalışmada amaç, ortaya yeni bir şey koymak değil; var olanların değerlendirmesini yapmaktır. Bu doğrultuda önce taranacak olan değerler belirlenmiştir. Ardından değerler fişlenerek bulgular oluşturulmuştur.

Çalışmada doküman incelemesi yapılmıştır. Doküman inceleme, araştırmanın konusu ile ilgili bilgi içeren materyallerin analizidir (Cansız Aktaş, 2015, s.363). Doküman araştırma ve elde edilen dokümanların amaca hizmet edip etmediği incelenmiş ve işe yarayacak dokümanlar edinilmiştir. Verilerin incelenmesi sonucunda Battal-Nâme'nin değerler eğitimine uygunluğu sorgulanmıştır. Taranacak değerler Tablo 1' de verilmiştir.

Verilerin çözümü ve yorumlanması

Çalışma ile ilgili lüzumlu görülen kaynakların temin edilmesinin akabinde belirtilen değerlere işaret ettiği düşünülen bölümler işaretlenmiş, ardından değerler kategorize edilerek ayrı başlıklar altında incelenmiştir.

Verilerin incelenmesi ve yorumlanması sırasında karşılaşılan problemlerin burada kısaca belirtilmesinin uygun olduğu düşünülmektedir. Battal-Nâme, Emevi-Bizans savaşlarını konu alan bir eserdir. Dolayısıyla eserin sahnesinin çoğunlukla savaş alanları olması; gazilik, şehitlik, cesaret mefhumlarının bolca yer alması tabii bir sonuç olarak değerlendirilmektedir. Bununla beraber eserin yazıldığı dönemde insan hakları, insanın can ve mal güvenliği kavramlarının toplum nezdinde henüz somut ve içselleştirilmiş kavramlar olmadığı düşünülmektedir. Dolayısıyla eserde yer alan işkence tasvirlerinin bu bağlamda değerlendirilmesi gerektiği gerçeği göz ardı edilmemelidir. Eseri okurken/incelerken eserin yazıldığı ve esere konu olan olayın gerçekleştiği dönemin özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada toplanan verilerin değerlendirilmesi sonucu edinilen bulgulara bu bölümde yer verilmiştir. Tespit edilen her değerle ilgili birer örnek sunulmuştur.

Adalet

... Halife için pencik çıkardılar. Bakisini gazilere bahş eylediler. Seyyid hazret bir habbesin kabul itmedi (Demir ve Erdem, 2006, s.101)...

Aile Kurumuna ve Birliğine Önem Verme

... Oglu Süleyman meydana girdi, hamle kıldı, atasın kurtardı (Demir ve Erdem, 2006, s. 89)...

Dürüstlük/ Doğruluk

... Yalan söylemek erenler işi degildir (Demir ve Erdem, 2006, s.80)...

Alçak Gönüllülük

... Ey yarenlerim! Ol eksiklü bendeniz gine geldi (Demir ve Erdem, 2006, s.182)...

Bağımsızlık

... ben hod yalanızlığı severdim, siz bana ayak bağı oldunuz (Demir ve Erdem, 2006, s.145)...

Bağışlama

... Heman-dem Seyyid hazret ol dem kayserin ellerin çözdi (Demir ve Erdem, 2006, s. 266)...

Barış

... Hele Hızır nebi gine aralarına düşdi, barışdırdı (Demir ve Erdem, 2006, s. 279) ...

Bilimsellik

... Dört kitabı yad kıldı, 'ilm-i tefsir ve ehadis içinde gayet 'ilm sahibi oldı (Demir ve Erdem, 2006, s. 74)...

Cesaret

... anın neslinden olan düşmandan yüz çevirmedi. Ol dahı düşmandan yüz çevirmez (Demir ve Erdem, 2006, s. 81) ...

Cömertlik

... Andan sonra Hüseyin Gazi dahı ziyafet eyledi. Şehrin beglerin ve a'yanların cem' eyledi ve çün yemek dökdi (Demir ve Erdem, 2006, s. 73)...

Dayanışma

... İki bin gazi ile kendi dahı revan oldı (Demir ve Erdem, 2006, s. 83) ...

Demokrasi Bilinci

... Cem'iyet idüp danışdılar (Demir ve Erdem, 2006, s. 74) ...

Dostluk

... Bunlar Ca'fer'in 'aziz yarenleri idi (Demir ve Erdem, 2006, s. 82) ...

Duyarlılık

... Andan sonra yedi gün mü'minler yas, matem tutdılar ve matem tonların geydiler (Demir ve Erdem, 2006, s. 74) ...

Emaneti Korumak

... Ol Resulü'llah'ın mübarek agzı yaridir ki bana emanet virmişdi (Demir ve Erdem, 2006, s. 85) ...

Estetik

... iki yüz yıldan sonra bir yigit kopa, uzun boylu, hub yüzlü, bugday alınlı ola (Demir ve Erdem, 2006, s. 70) ...

Fedakârlık

... Mü'minler dahı elli bin gazi din yolunda can baş feda eyleyüp turdılar (Demir ve Erdem, 2006, s. 174) ...

Gazilik

... ol yigidin yüzini görüp anıla çok gazalar idecekdir (Demir ve Erdem, 2006, s. 71) ...

Görgülü Olmak

... 'Azim görgülü kopdı (Demir ve Erdem, 2006, s. 72) ...

Hayâ

... Halife dahı be-gayet şermesar olup başın aşaga saldı (Demir ve Erdem, 2006, s. 197) ...

İffet/ Namuslu Olmak

... üstlerine erkek sinek dahı kondurmazlar (Demir ve Erdem, 2006, s. 112) ...

İyi Niyet

... İnşa'allahu te'ala ol vilayeti Hak te'ala Müslimanlara ruzi kıla (Demir ve Erdem, 2006, s. 70) ...

Kardeşlik

... Bana yar ve karındaş ol (Demir ve Erdem, 2006, s. 92)...

Merhamet

... Ol dem Seyyid hazretinin mübarek vücud-ı şerifleri acıdı, merhamet eyledi (Demir ve Erdem, 2006, s. 120) ...

Misafirperverlik

... Andan sonra Hüseyin Gazi dahı ziyafet eyledi. Şehrin beglerin ve a'yanların cem' eyledi ve çün yemek dökdi (Demir ve Erdem, 2006, s. 73) ...

Nezaket

... Cafer'e karşı vardı, selam virdi. Eyitdi: "Hoş geldin ya Cafer!" (Demir ve Erdem 2006, s. 76) ...

Paylaşımçı Olmak

... bakisini magribden getürdi ki malları dahı kamusun Malatya gazilerine bahş eyledi (Demir ve Erdem, 2006, s. 140) ...

Sabır

... Seyyid sabır eyledi. Gavga sakin oldı (Demir ve Erdem, 2006, s. 110) ...

Sağlıklı Olmaya Önem Verme

... Heman bir pare et kalmışdı. Ancak nefes gelürdi. Seyyid hazret badem yağın çıkardı. Bir pare hamir eyledi. Bıcağ ile agzın acdı, bir kaşık koydı. Üç gün böyle eyledi (Demir ve Erdem, 2006, s. 108) ...

Saygı

... 'Abdü'l-vehhab dest-i hattı aldı, yüzün yere urdı (Demir ve Erdem, 2006, s. 71) ...

Sevgi

... Şah-ı merdan 'Ali'yi be-gayet severdi (Demir ve Erdem, 2006, s. 71) ...

Sorumluluk

... Ol Resulü'llah'ın mübarek agzı yâridir ki bana emanet virmişdi (Demir ve Erdem, 2006, s. 85) ...

Sözünde Durmak

... Erlik oldur kim sözünde sadık ola (Demir ve Erdem, 2006, s. 92) ...

Şehitlik

... Anı dahı şehid itdiler –*rıdvanu'llahi te'ala 'aleyhim ecma'in-* (Demir ve Erdem, 2006, s. 71) ...

Şükür

... Hak dergâhına şükürler eylediler (Demir ve Erdem, 2006, s. 91) ...

Temizlik

... Bir su kenarına gelüp atından indi, tonlarını çıkardı, suya girdi, tonlarını yudı (Demir ve Erdem, 2006, s. 101) ...

Vefa

... Anın için dahı feryad eylediler ve namazın kılup defn eylediler (Demir ve Erdem, 2006, s. 187) ...

Yardımseverlik

... Sen dahı ana yardım it (Demir ve Erdem, 2006, s. 107) ...

Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın temel amacı Battal-Nâme'deki değerlerin belirlenmesi ve Battal-Nâme'nin değerler eğitimine uygunluğunu araştırmaktır. Bu bağlamda Battal-Nâme incelenmiş ve eserde geçen değer unsurları belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmada öncelikle eğitim ve değer kavramları üzerinde durulmuş, bu kavramlar açıklanmaya çalışılmış, Battal Gazi ve Battal-Nâme ile ilgili bilgi verilmiştir. Devamında 2005 Türkçe Öğretim Programı, 2017 Türkçe Öğretim Programı, 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve 2010 İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu incelenerek adı geçen programlarda işaret edilen değerler birleştirilerek taranması hedeflenen değerler listesi oluşturulmuş ve bu doğrultuda tarama yapılmıştır.

Battal-Nâme incelenmiş ve bunun sonucunda tespit edilen değerler ayrı başlıklar halinde verilerek ilgili bölümler sunulmuştur. Tespit edilen değer ifadelerinin kiminin söz konusu değere doğrudan, kiminin dolaylı olarak hizmet ettiği düşünülmektedir.

Yapılan taramada 61 değer taranmış olup sonuçta 38 değer varlığı tespit edilmiştir. Battal-Nâme'de bulunan değerlere gelindiğinde ise eserin konusu dolayısıyla bazı değerlerin sayıca daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Aşağıdaki tabloda Battal-Nâme'de tespit edilen değerler ve bu değerlerin kaç yerde geçtiği verilmiştir:

Tablo 2: Battal-Nâme'de Tespit Edilen Değerler ve Tespit Edilen Değerlerin Kaç Yerde Geçtiğini Gösterir Tablo

Tespit Edilen Değer	Kaç Yerde Geçtiği	Tespit Edilen Değer	Kaç Yerde Geçtiği
Adalet	10	Hayâ	1
Aile Kurumuna ve Birliğine Önem Verme	13	İffet/Namuslu Olmak	4
Dürüstlük	2	İyi Niyet	68
Alçak Gönüllülük	6	Merhamet	4
Bağışlama	3	Misafirperverlik	28
Barış	3	Nezaket	81
Bilimsellik	7	Paylaşımçı Olmak	18
Cesaret	48	Sabır	12
Cömertlik	50	Sağlıklı Olmaya Önem Verme	14
Dayanışma	46	Saygı	180
Demokrasi Bilinci	6	Sevgi	70
Dostluk	16	Sorumluluk	4
Duyarlılık	48	Sözünde Durmak	5
Emaneti Korumak	8	Şehitlik	37
Estetik	40	Şükür	53
Fedakârlık	9	Temizlik	34
Gazilik	49	Vefa	17
Görgülü Olmak	3	Yardımsaverlik	16

Yukarıda görüldüğü gibi eserde en çok tekrarlanan değer “Saygı”dır. Saygı değeri kendisini daha el öpme, yüz sürme gibi davranış şekillerinde göstermiştir. Saygı değerinin en sık tekrerrür eden değer olmasının bir tesadüf olmadığı, bu neticenin Türk toplumunun saygıya ne derece ehemmiyet verdiği bir göstergesi olduğu düşünülmektedir.

Taranan değerlerin ve eserin tamamı göz önünde bulundurulduğunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Eserdeki değerlerin ağırlıklı olarak, eserin konusunun savaş olması sebebiyle, kahramanlığı ve harbi çağrıştıran kavramlar etrafında şekillendiği görülmüştür.
2. Eserdeki savaş meydanı ve işkence tasvirleri, sürekli körüklenen intikam duygusunun eserin değerler eğitimine uygunluğuna gölge düşürdüğü düşünülmektedir.
3. Eserde başkahraman olan Battal Gazi'nin çok eşli hayatının iyi örnek teşkil edebilecek bir davranış olmadığı düşünülmektedir.
4. Erdemli davranışlara da yer verildiği görülse de yukarıda sayılan durumlar Battal-Nâme'nin değer aktarmada iyi bir örnek olmadığını göstermektedir.

Araştırma süresince yapılmış olan taramalar sonucunda, yapmış olduğumuz çalışmanın içerik ve konu yönünden benzeri bulunamamıştır. Çalışmanın sınırları iyi çizildiğinden, çalışmanın derinlik ve özellik bakımından müspet nitelikte olduğu düşünülmektedir. Buna göre:

1. Ders kitaplarına metin seçilirken metinlerden değerlerimizi aktarma işlevini de görebilecek niteliktekiler tercih edilmelidir.
2. Okullarda değerler eğitimi ve aktarımı hususunda en önemli görev şüphesiz öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenler söz ve davranışlarıyla öğrencilere örnek olmalıdırlar.
3. Değerler eğitimini zaman ve mekân sınırı tanımadan, hayatın her anına yayabilecek çalışmalar geliştirilmelidir.
4. Değer aktarımı yapılırken milli kahramanlarımız ön plana çıkarılmalıdır.
5. Değerler eğitimine uygunluğu bakımından henüz incelenmemiş diğer destanlarımızı inceleyen akademik çalışmalar yapılmalı, bu çalışmaların sonuçlarından faydalanılarak metinler seçilmelidir.
6. Battal-Nâme'de eğitsel olarak uygun olmayan bölümler üzerinde çalışılarak değerler eğitimi konusunda işe koşulması sağlanabilir.
7. Battal-Nâme gibi henüz değerler eğitimi kapsamında incelenmemiş destanlarımız değerler eğitimi açısından incelenmeli ve eğitim öğretim sürecinin hizmetine sunulmalıdır.

Kaynaklar

- Arslan, Z. Ş. & YAŞAR, F.T. (2014). *Yükselen "Değer" Kavramı Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım*. İçinde Y. S. Zavalı (Der.), *Değerler Eğitimi* (S. 7-13). İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Banarlı, N. S. (2001). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Cilt 1. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F., & Kılıç, E. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cansız Aktaş, M. (2015). Nitel Veri Toplama Araçları. İçinde Mustafa Metin (Ed.), *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (s. 363). Ankara: Pegem Akademi.
- Demir, N., & Erdem, M. D. (2006). *Battal-Nâme*. Ankara: Hece Yayınları,
- Demir, N., & Erdem, M. D. (2006). *Battal Gazi Destanı*. Ankara: Hece Yayınları,
- Dılmaç, B., & Ulusoy, K. (2015). *Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Köksal, H. (2014). *Battal Gazi Destanı*. Ankara: Akçağ Yayınları,
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (6-7. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2005). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2010). *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2017). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Moğul, S. (2012). *Mehmet Akif Ersoy'un Safahat İsimli Eserinin Türkçe Eğitimi ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Özbay, M. (2013). *Dede Korkut Hikâyelerinin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından Önemi, Türkçe Öğretimi Üzerine Araştırma ve İncelemeler*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Türk Dil Kurum (TDK). (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkiye Diyanet Vakfı. (1992). *Büyük İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 5. İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Yaman, E. (2014). *Değerler Eğitimi Eğitimde Yeni Ufuklar*. Ankara: Akçağ Yayınları,